

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje za celo leto 10 K, za pol leta 5 K, za četrt leta 2 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Posamezna številka 10 v.

Reklamacije so pošiljane preste. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisni se ne vračajo. Inserati. Enostopna polt-vrstica (širina 88 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

11. številka.

V Ljubljani, v soboto, dne 6. februarja 1909.

Leto XII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo "Rdečega Prapora", Ljubljana. — Za denarne pošiljave, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo "Rdečega Prapora", Ljubljana, Dunajska cesta št. 20.

"Rdeči Prapor"

izhaja redno vsako sredo in soboto in velja za avstro-ogrsko kraje za celo leto 10 K 40 vin., za pol leta 5 K 20 vin., za četrt leta 2 K 60 vin., mesečno 90 vin.

Za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K.

Za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Naš zbor.

Dalje.

Potem poročajo deželne organizacije.

O deželni organizaciji na Kranjskem poroča sodrug

Anton Kristan:

1. novembra 1908 se je na deželni konferenci v Ljubljani ustanovila deželna organizacija na Kranjskem in izvolil deželni odbor. Glavno delo mlade organizacije so bile deželnozborske volitve. (Omeniti mi je, da se je z ustanovitvijo kranjske deželne organizacije razbremenilo izvrševalni odbor celokupne stranke, ki je popreje vodil tudi vse podrobne posle na Kranjskem.) Izid deželnozborskih volitev je bil sledeč:

	14. dec. 1908	(14. maja 1907)
Ljubljana (mesto)	1067	(641)
okolica	812	(991)
okraj:		
Radovljica itd.	989	(791)
Kranj itd.	72	(—)
Kamnik itd.	35	(—)
Idrija itd.	1121	(1137)
Postojna itd.	92	(168)
Litija itd.	788	(1302)
Krško itd.	101	(—)
Kočevje itd.	17	(—)
Novomesto itd.	18	(—)
Skupaj	5112	(5030)

Ako premislimo, da se je začelo za agitacijo šele sredi novembra, tako da je trajala le en mesec, da se je delala le po glavnih okrajih, moramo reči, da je bil prav lep uspeh. Posebno lep napredek se je pokazal v Ljubljani, kjer smo napredovali za 426 glasov in prišli do ožje volitve, ki je pokazala zopet lep prirastek (1368) glasov. Gorenjski okraj: Radovljica, Kranjska gora, Trzin je pridobil za nas zopet 200 novih volilcev. Odlikovali so se kraji: Jesenice, Koroška Bela (Javornik) in Trzin, kjer smo dobili velike večine. Idrijski okraj je ostal stara trdnjava, kjer le pridobivamo. V ljubljanski okolici se je pokazal tudi lep rezultat, da si ni bilo skoro nobenega shoda! Da smo v Zagorju ob Savi nazadovali, je krivda v tem, da je bilo za volitev odločenega premalo časa, kar je stotini volilcev onemogočilo izvršitev volitve. V drugih krajih se je samo preštel tiste, ki brez agitacije izvrše kot socialisti svojo dolžnost.

Eno se mora konstatirati: kjer so okrajne organizacije že izvršene, je rezultat dovoljen, kjer ni organizacij — tam ni veliko. Razvidi zato lahko vsakteri, da imamo na Kranjskem sledeče okrajne organizacije: Ljubljana (mesto), okolica ljubljanska (4 lokalne organizacije), Jesenice (4 lokalne organizacije), Zagorje (2 lokalni organizaciji) in Idrija (5 lokalnih organizacij). Tod je na debelo urejena organizacija; dela za ureditev podrobne organizacije je pa še preobilo! — V drugih krajih pa manjka prav vsake organizacije; le sodrugi bivajo raztreseni po okrajih, ne vedoč drug za drugega. Naloga bo sedaj še to urediti!

Do politično-organizatoričnega dela deželni odbor se ni mogel priti; upati je; da bo sedaj to mogoče, zlasti po sedanjem strankarskem zboru, ki mora izreči o formi organizacije zadnjo odločilno besedo.

Strokovno so se organizirali na Kranjskem na novo: predilničarji, strojarji in čevljarji v Trzinu,

kovinarji na Javorniku, mlinarji po celi deželi, prevozniki delavci v Ljubljani, tesarji, zidarji, kamnoseki in brivci v Ljubljani.

V Ljubljani se je ustanovilo v juliju strokovno tajništvo za vso slovensko ozemlje, "Konsumno društvo za Ljubljano in okolico" ter "Delavska tiskovna zadruga v Ljubljani". Idrijski lokalni list "Naprejš" se je preselil v Ljubljano ter postal list za najširše sloje slovenskega naroda. — V Ljubljani so uredili ljubljanski sodrugi "Delavsko šolo".

Značilno za kranjske razmere pa je, da imata dva delavska kraja, kjer je absolutna socialno-demokratska večina, za upravitelja od vlade postavljena klerikalna gerenta (Idrija in Jesenice).

Vinko Kermelj

poroča o tržaški organizaciji, katere delovanje zadnjih dveh let se začelja z državnoborskimi volitvami. Takrat smo v tržaški okolici nastopili samostojno in smo dobili 1500 glasov. Volitve je pa vodila tržaška organizacija tudi na Goriskem, kjer je dobil v gorški okolici sodr. Milost 630, Kermelj na Krasu in Vipavskem pa 600 glasov. Na Krasu in Vipavskem smo takrat pri ožjih volitvah, po nalogu izvrševalnega odbora, glasovali za liberalca (?) Streklja. Ker ni bilo na Goriskem takrat samostalne organizacije, je tržaška organizacija razširila agitačno delo tudi na to deželo. Intervenirali smo o priliki izgrediv in občinskih volitev v Pulju. Ker se pa ni na noben način dala iz Trsta voditi agitacija in organizirati po Istri, je meseca avgusta 1907, šel na naš poziv v Istro sodr. Petejan. Samostojno smo se udeležili in vodili zadnje deželnozborske volitve na Goriskem. Intervenirali smo pri stavki učiteljskihnikov v Kopru, ki se je s posredovanjem poslancev sodr. Olive in Scabarja rešila še precej ugodno za dijake. Intervenirali smo pri zahtevi za slov. ljudsko šolo v Trstu. Udeležili smo se volitev sodnikov obrtnega sodišča v Trstu in je bilo izvoljenih 17 slovenskih sodnikov. Udeležili smo se zadnjih volitev delegatov v zavarovalnico zoper neugode. V sled naše intervencije je osrednja strokovna komisija na Dunaju namestila v Trstu slovenskega strokovnega tajnika. S prvim januarjem 1908 smo pa vsled krajnih potreb začeli izdajati "Delavski List". V Trstu smo priredili 17 javnih shodov in 6 konferenc. Zaupnih zborovanj v Trstu 15, v okolici pa 25. Na Goriskem, dokler se ni ustanovila tam krajna organizacija, 24 javnih, 19 zaupnih shodov in 6 konferenc. Tako v Trstu in okolici smo pa imeli nebroj malih agitačnih shodov. Udeležili smo se pa tudi prve konference na Goriskem in v Istri. Seveda je naša organizacija intervenirala pri vseh drugih dnevnih političnih vprašanjih.

Dr. Henrik Tuma

poroča o gorški organizaciji:

Deželna organizacija socialno-demokratske stranke na Goriskem se je ustanovila na konferenci 11. oktobra 1908. Na tej konferenci se je uredil organizacijski pravilnik in se je izvolil izvrševalni odbor treh članov v zmislu splošnega statuta jugoslovanske socialne demokracije.

Strankina organizacija na Goriskem šteje sedaj 12 organizacij, in sicer: Gorica, Miren, Vrtojba, Bilje, Sovodnje, Standerž, Podgora, Solkan, Otalež, Nabrežina, Šempolaj, Divača. Poleg političnih organizacij je 9 strokovnih organizacij, in sicer železničarjev južne železnice v Gorici, železničarjev državne železnice v Gorici, pekovi v Gorici, železničarjev v Nabrežini, železničarjev v Divači, klesarjev v Nabrežini, mizarjev v Solkanu, delavcev papirnice v Podgori, čevljarjev v Gorici. Glede strokovnih organizacij je težko doseči večji napredek, ker so delavske razmere na Goriskem neugodne deloma z gospodarskega stališča, ker je večina delavcev pomočnikov, ki so več ali manj stalni v kraju in ki računajo na to, da sami postanejo samostojni obrtniki. Delavci v fabrikah v Podgori, in sicer v celulozni fabriki, papirnici in predilnici, v predilnici v Zdravščini se dajo težko organizirati, ker delavci ne bivajo stalno v dotičnih krajih, marveč se zbirajo iz sosednjih vasi po eno ali tudi dve uri daleč

in so mešane, furlanske in slovenske narodnosti. V teh krajih, kakor tudi v Standeržu (predilnica) v Ajdovščini (predilnica) pa je posebna težava, ker so delavci večinoma iz sosednjih kmečkih vasi in je prebivalstvo teh vasi večinoma v rokah klerikalne in liberalne stranke, ki delavce združujeta ali v krščansko-socialno ali narodno organizacijo. Tekom zadnjega leta je posebna zapreka razvoj strokovnih organizacij, narodni fanatizem, ki se je vzbudil vsled narodnostnih izgrediv v Trstu, Ljubljani, Gorici in Pulju. Delodajalci imenovanih velikih podjetij so večinoma Nemci in Italijani, tako da delavec vidi v njih bolj tujca, izkoriščevalca in zatiralca narodnosti nego internacionalnega kapitalista. Zato je bilo temeljno delo na Goriskem pripravljeno in politično, ki je obrodilo dovoljen uspeh in obeta v bližnji bodočnosti večji uspeh. Tako je deloma pripravljen teren, deloma pa se v najbližjem času ustanove politične organizacije v gorški okolici, na Krasu in v gorah, posebno v Pevmi, Grgarju, Bukovici, Renčah, Ozeljanu, Šempetru, Gor. Vrtojbi, Visnjeviku, Kozani, Kromberku, Opatjem selu, Prečniku, Slivnem, Sežani, Sv. Luciji, Podmelcu, Podbrdu, Brjah in Velikih Žabljah. Posebno važno je tudi gibanje med malimi posestniki, ki bolj in bolj postajajo pristopni socialno-demokratski stranki. Lahko se reče, da prvi uspeh novo ustanovljene kmečke stranke na Goriskem da povod konstituciji precej močne socialno-demokratske stranke med kmeti. Izven imenovanih krajev so se našli tudi zaupniki drugod po deželi ter polagoma pripravljajo stranki teren.

Poleg političnih in strokovnih organizacij se je ustanovilo izobraževalna društva, posebno v Mirmem, Vrtojbi in Gorici ter se osnujejo tudi v Standeržu, Biljah in Sovodnjem, vse v zmislu deželne konference tako, da posamezna izobraževalna društva pristopijo kot člani Ljudskega Odra v Trstu in se polagoma izvede enotna izobraževalna organizacija. Dotična društva se, kar se po sebi razume, ustanavljajo samostojno, vezana pa so z organizacijo stranke toliko, kolikor je vodstvo in članstvo teh organizacij v rokah pripadnikov socialno-demokratske stranke. Taka društva na Goriskem so potrebna, ker je skoraj v vsaki večji občini izobraževalno društvo klerikalne in napredne stranke. Ker so povsod na Goriskem še precej nejasni pojmi o socialno-demokratski stranki, je v mnogih krajih prvi korak za osnivanje politične ali strokovne organizacije izobraževalno društvo. Pevske zbornice imajo organizacije v Solkanu, Podgori in Gorici.

Gospodarska organizacija potom kmečkih delavskih zadrug se je jela razvijati po inicijativi malih posestnikov in delavcev v Dobravljah na Vipavskem. Enaka zadruga se je ustanovila tudi v Šempolaju ter se snujejo zidarske zadruge v Otaležu in Šempolaju. Ugodni kraji za zidarsko zadruge so tudi Ozeljan, Šempas, Vrtojba in posebno Renče. Mizariska zadruga se snuje v Solkanu. Vse te zadruge se ustanavljajo kakor izobraževalna društva po sodrugih izven deželne organizacije. Gospodarska potreba takih zadrug se daje v tem, da gre za združitev malih obrtnikov.

Konsumna društva v rokah pripadnikov socialno-demokratske stranke so v Vrtojbi, Nabrežini in Podgori ter so ugodni kraji za ustanovitev takih društev v Standeržu, Solkanu in Mirmu. V Gorici je otvorila svojo podružnico Zveza delavskih zadrug tržaških. Delovanje vseh teh konsumnih društev je dovoljeno.

Skupna konferenca primorskih organizacij se je vršila v Trstu. Deželne organizacije, za Istro v Pulju, za Gorisko v Gorici, za tržaško ozemlje v Trstu, pa so izbrale skupni izvrševalni odbor, čigar naloga je vzdrževati skupno glasilo "Delavski List", drugič pa posvetovanje v vseh, za celo Primorsko važnih političnih zadevah.

Od maja meseca leta 1908 je bilo na Goriskem 17 javnih in precejšnje število zaupnih shodov. Tako so priredile krajne organizacije sledeče javne shode: v Gorici 1, v Stracah pri Gorici 1, v Podgori 2, v Mirmu 2, v Vrtojbi 3, v Sovodnjem 3, v Solkanu 2, v Šempolaju 1, v Divači 1, v Otaležu 1. Večji zaupni shodi so bili: v Gorici 5, v Solkanu 4, v Biljah 1, v Standeržu 1. Deželna organizacija goriska je bila redno za-

stopana pri krajnih konferencah italijanske politične organizacije v Gorici ter pri večjih shodih strokovnih organizacij. V Gorici so se vršila redna predavanja za mladino po enkrat na teden. Vsako nedeljo ima politična krajna organizacija goriska sestanek s poročilom o političnem gibanju čez teden, čemur slede tudi večja ali manjša predavanja. Predavali so sodruzi: dr. Anton Dermota, dr. Josip Ferfolja in dr. Henrik Tuma. Vaznejša predavanja so bila v Vrtojbi: delavec, kmet in socialna demokracija, o verstvu, jugoslovansko vprašanje; v Sovodjem: posestvo in socializem, delavec in socializem, naše stranke in socializem; v Dobravljah: kmetovalec in socializem, vinska kriza; v Smasteh: varstvo planin; v Otaležu: kmet, napredek in socializem; v Podgori: narodnost in socialna demokracija, zavarovalni zavod proti nezgodam in organizacija; v Mirnu: industrija in delavec, politična zgodovina Slovencev; v Gorici: o predsodkih, inteligenca in socialna demokracija, žensko vprašanje, dualizem in monizem, jugoslovansko vprašanje. Predavanjem v Gorici sledi vedno daljša debata. Predavanj se udeležuje tudi pridno ženska mladina.

Brošur, ki jih izdaja Tiskovno društvo v Ljubljani, je prevzela deželna organizacija v kolportažo preko 1000 zvezkov. Delavskega Lista so prevzele goriske organizacije v kolportažo okoli 1200 števk, Rdečega Praporja okoli 200. V tem se vidi dejanski položaj socialno-demokratske stranke na Goriskem. Posebno važnost je pripisovati okolnosti, da je na Goriskem pričela pristopati k naši stranki tudi inteligenca, in šteje politična krajna organizacija goriska 1 odvetnika, 3 odvetniške kandidate in 8 akademikov-juristov. V tem ima stranka predvsem garancijo, da se bodo predavanja in izobraževalno delo na Goriskem v bližnji bodočnosti intenzivno gojila in predpogoj močne socialno-demokratske stranke je politična in splošna izobrazba. Mora se pa poudarjati pri tem, da mora ostati jedro socialno-demokratske stranke delavski proletarijat, in da stranka ostane krepka in jedrnata le, ako se tudi v delavskih vrstah pridobne vneti in sposobni agitatorji in propagandisti. Tudi v tem oziru so se storili že koraki, da se po goriski okolici izbero inteligentnejši delavci, ki se bodo vezbali na sestankih v prostem govoru. Posebna važnost, pridobiti si delavske agitatorje, je za mesto gorisko, ker organizacija ne napreduje zaradi tega hitrejših korakov, ker dosedaj ni bilo dobiti dobrega agitatorja med delavskim stanom.

O deželni organizaciji v Istri poroča sodrug Josip Potejan:

V Istri smo ustanovili volilno okrajno organizacijo za Pulj dne 18. avgusta 1908. Do tistega časa ni imela jugoslovanska socialno-demokratska stranka nobene politične organizacije v Istri. Politično delo se je le od slučaja do slučaja opravljalo iz Trsta. Od ustanovitve, pa do konca leta smo priredili 17 ljudskih in 21 volilnih shodov. Ustanovili smo potem poleg puljske še dve okrajni organizaciji, eno s sedežem v Labinju, drugo s sedežem v Opatiji. Priredili sta se dve deželni konferenci in štiri okrajne konference: Dve v Pulju, ena v Labinju, ena pa v Opatiji.

Kar se tiče političnega dela, moram poudariti akcijo, ki smo jo izvršili za splošno volilno pravico za istrski deželni zbor. Znano je, kako zanižna volilna reforma je bila v deželnem zboru sprejeta kot kompromis italijanskih in hrvatskih narodnih strank. Volitve za deželni zbor smo se udeležili ter je dobil naš kandidat sodrug Jelčić 778 glasov. Dohodkov smo imeli 414 kron 80 vin., od tega 282 kron 4 vin. za volilni sklad. Stroški so pa znašali 458 kron 5 vin., od tega 316 kron za volilni boj. Primanjkljaja imamo torej 43 K 25 vin.

V Pulju smo ustanovili »Delavsko izobraževalno društvo«, ki se prav lepo razvija.

Naše delo je bilo v glavni smeri agitatorično. Organizatorična stran je zastajala, kar pa ni naša krivda. Naša organizacija je še zelo mlada; pa že vsled tega ni mogla izvršiti večjega dela. Razmere so pa v Istri izvenredno težavne. Agitacija in organizacija je posebno otežena vsled pomanjkanja železnice. Če se hoče kaj napraviti v Opatiji, se potrebuje iz Pulja tri dni, ali pa se mora napraviti velikanski ovinek čez Sv. Peter in Divačo. Oboje je pa drago in izdatki so za naše skromne razmere preobčutni. Dosedaj pomanjkljivo organizatorično delo pa upamo v bodoče nadomestiti, ker smo že napravili priprave, da se posveti organizaciji več pažnje. Med obstoječimi političnimi organizacijami napredujeta puljska in opatijska, zlasti prva, prav lepo. Težje je v Labinju s politično organizacijo, pač je pa omeniti, da je tam strokovna organizacija jako lepa. S tiskom so velike težave, ker je med delavstvom, žal, še 70 odstotkov analfabetov. Razširjala sta se, kolikor je bilo mogoče, »Rdeči Prapor« in »Delavski List« ter razne brošure. Odjemalcev je bilo v Pulju, seveda ne toliko kolikor bi bili želeli.

Za dalmatinsko organizacijo poroča sodrug Glumac:

Nekaterim sodrugom so že znane naše začetne razmere v Dalmaciji, vendar pa mi je ugodno, da lahko tukaj na zboru razložim, kako je pri nas.

V Spljetu se dela že več let za ustanovitev delavskih organizacij in lahko se reče, da trud ni bil brezuspešen. Četudi spljetska organizacija ni premočna, kar se tiče števila članov, je vendar ideja socializma globoko zasela med sloje delavcev in poljedelcev (težakov), ki so jo navdušeno pozdravili. Najbolj se čuti v Spljetu pomanjkanje sposobnih ljudi za agitacijsko, organizatorično in politično delo. Strokovne organizacije v Spljetu so večinoma centralizirane.

Nekaj mesecev je tega, kar se je v Spljetu ustanovila politična organizacija. V novejšem času se je organiziral klub socialistične mladine. Oboje lepo napreduje.

V spljetski okolici je nekoliko tovarn, v katerih dela okrog tisoč delavcev, za katere imamo, žal, premalo agitatorjev.

V Dubrovniku in v Gružu se dela že nekoliko let za ustanovitev organizacij. Zadnje jesen so imeli peki tam vspešno plačilno gibanje. V Dubrovniku ni nič razvite industrije, pač pa se v gruški luki promet od leta do leta dviga. Zlasti je Gruž glavna luka za izvoz lesa iz Bosne, pa je tukaj večje število delavcev. Tudi med njimi se je začela organizacija, a delo ovirajo velike težave. Omeniti se mora, da je Dubrovnik sedež nešteti popov in samostanskih redov.

V Sibeniku se je pričelo organizatorično delo šele pred par meseci. Razvoj je lep; zbralo se je že čez 300 članov. Blizu Sibenika sta dva velika rudnika v Siveriću in v Veljusiću.

Veliko trpljenja ima stranka v Dalmaciji vsled šikaniranja oblasti, ki gledajo na delavsko gibanje se tako kakor je bilo drugje pred tridesetimi leti, o čemer se je sodrug Etbin Kristan sam prepričal. Ne le, da se prepovedujejo shodi in celo zabavni izleti; tudi prosto žuganje raznih glavarjev z žandarskimi bajoneti in s prelivanjem krvi ni nič nenavadnega.

Da napredek stranke ne odgovarja našim željam, ni pripisati pomanjkanju tal; narod so je naveličal vsakovrstnega izkoriščanja in oblastnega pritiska in pozdravlja socializem kot svojega odrešenika. Toda v Dalmaciji ni šol, kar jih pa je, so večinoma v samostanskih rokah. Drugi vzrok tiči v pomanjkanju zvez in popotovanje je silno drago. Najbolj pa čutimo pomanjkanje sposobnih agitatorjev.

Industrija se je začela v zadnjih letih razvijati, najbolj v Sibeniku. Mestno prebivalstvo narašča, kjer se kmetijski element naseljuje in išče dela v tovarnah. Z vztrajnim delom bi bilo v Sibeniku mogoče organizirati do 3000 delavcev. Klerikalni vpliv pada zlasti pri mlajšem ljudstvu. Prosim cenjeni zbor, da vzame to poročilo na znanje in upam, da se bo stranka zavzela za Dalmacijo.

* * *

Ker zanimajo širše kroge sodrugov najbolj sklepi strankinega zbora, prekinemo za sedaj poročilo o razpravah in objavimo najprvo resolucije, ki so bile po reviziji in priporočilu odseka za pregledovanje predlogov sprejeti:

I.

Poročevalec Etbin Kristan.

Sedmi redni zbor jugoslovanske socialno-demokratske stranke soglašajo z nastopanjem in delovanjem »Socialno-demokratske Zveze« v avstrijskem državnem zboru in ji izreka svoje zaupanje, povdarjajoč, da jo smatra v sedanjih političnih razmerah za edino zanesljivo zastopnico interesov jugoslovanskega proletariata v avstrijskem parlamentu.

II.

Poročevalec Etbin Kristan.

Sedmi redni zbor jugoslovanske socialno-demokratske stranke jemlje z zadovoljstvom na znanje, da je vlada končno storila prvi korak za uresničenje stare in opravljene zahteve organiziranega delavstva ter predložila državnemu zboru načrt zakona za starostno zavarovanje. Nikakor pa ne more zbor zamolčati, da načrt sam niti od daleč ne odgovarja načelom, ki bi zagotovil uspeh zavarovanja ter pričakuje od državnega zbora temeljiti popravek načrta v zmislu sledečih zahtev:

1.) Zavarovanje delavstva in zavarovanje samostalnih se mora ločiti, ker je struktura obeh slojev povsem različna, vsled česar se tudi način zavarovanja ne more po sili spraviti v eno formulo brez oškodovanja enih ali drugih.

2.) Zavarovanje delavcev se mora izvršiti na podlagi najširše avtonomije, ker drugače nikakor ne more služiti svojemu notranjemu namenu. Zlasti se mora odpraviti vsaka določba, ki bi mogla omejiti ali uničiti dosedanje avtonomije zavarovancev.

3.) V organizatorični smeri se priporoča, da se zgradi vse zavarovanje na podlagi avtonomnih bolniških blagajin.

4.) Razširiti se mora vse zavarovanje tudi na doslej popolnoma prezrto pomorsko delavstvo.

5.) Izpolniti se mora zavarovanje tako, da bo ostarelemu ali obnemoglemu delavcu popolnoma zagotovljen obstanek in zanj odpravljena potreba ubožniške podpore.

6.) Zavarovanje samostalnih se mora na samostojni podlagi v zmislu avtonomije zavarovancev izpolniti tako, da zavarovanec lahko doseže za obstanek zadostno rento.

7.) Zbor protestira z vso odločnostjo proti poizkusom novega zavlačenja delavskega zavarovanja pod kakršnokoli pretvezo in izreka, da je jugoslovansko socialno-demokratsko organizirano delavstvo pripravljeno z najostrejšimi sredstvi nastopiti za neodvlačno in njegovim opravičenim zahtevam odgovarjajočo rešitev delavskega zavarovanja.

V posameznostih soglašajo zbor s sklepi kongresa avstrijskih bolniških blagajin, ki je zboroval začetkom januarja na Dunaju.

III.

Poročevalec Etbin Kristan.

Sedmi zbor jugoslovanske socialno-demokratske stranke izreka, da je **aneksija Bosne in Hercegovine** zgodovinski fait accompli, ki mogočno posega v politične interese vseh Jugoslovancev. Ne da bi se zbor motil o imperialističnih namenih in dinastičnih interesih, ki so vodili avstro-ogrsko vlado in obsojajoč diplomatski proces narodnosti, ki je povzročil prebivalstvu države in zlasti delavstvu ogromno škodo ter mu žuga še z novimi, zlasti militarističnimi bremenmi, smatra zbor aneksijo za gotovo dejstvo, ki ne sme služiti vojne željni hujšakem, pa za to z vso odločnostjo protestira proti vsakemu poizkusu, kaliti mir, naj se pojavlja tako ščuvanje kjerkoli. Z ozirom na to, da so z aneksijo prizadeti vitalni interesi vseh Jugoslovancev, ki pa niso imeli še nobene prilike, protesti skupne interese in se sporazumeti; z ozirom na to, da gre oficialna avstro-ogrška politika za uničenjem samoodločevanja v Bosni in Hercegovini živečega naroda prav tako kakor ostalih jugoslovanskih delov; z ozirom na to, da se protežirajo tuje tendence na škodo domačega prebivalstva v Bosni in Hercegovini in na škodo Jugoslovancev sploh; z ozirom na to, da se zavlači uvedba ustave v Bosni in Hercegovini in se kaže namen, popačiti obljubljeno konstitucijo v reakcionarnem zmislu;

Zahteva zbor uvedbo ustave za Bosno in Hercegovino na najširši demokratični podlagi, da se omogoči pravi izraz volje bosensko-hercegovega prebivalstva.

Izvrševalnemu odboru naroča zbor, da poišče sporazum z ostalim prizadetimi, predvsem jugoslovanskimi socialno-demokratskimi strankami ystevši novoustanovljeno soc. dem. stranko v Bosni in Hercegovini v svrhu skupne konference, ki naj omogoči enotne sklepe in enotno taktiko glede na vprašanja, ki izvirajo iz dejstva aneksije.

IV.

Poročevalec Etbin Kristan.

Sedmi zbor jugoslovanske soc. dem. stranke izreka, da slovenski in hrvatski proletarijat v Avstriji ne more neinteresirano gledati, v kakšne razmere tlači njegove najbližje sodruge na **Hrvatskem in v Slavoniji** ondotni protustavni, nasilni, naravnost inkvizitorski zistem aktualne vlade. Z največim ogorčenjem obsoja zbor brutalno, vsako zakonitost predrzno zasmehujoče preganjanje nedolžnih ljudi, ki je najbolj kričeče označeno z nezasišano obtožnico nad takozvanimi »veleizdajalci« in s frivolnim predlogom smrtne obsodbe nad 53, morda preveč entuziastičnimi ljudmi. Socialni demokraciji na Hrvatskem in v Slavoniji, ki se bojuje najodločnejše in najdoslednejše proti temu zistemu in kaže tudi ostalim strankam edino rešilno pot, izreka zbor svoje najtoplejše simpatije in svoje brezpogojno soglašanje v tem boju.

V.

Poročevalec dr. Henrik Tuma.

Sedmi redni zbor jugoslovanske socialno-demokratske stranke izreka:

1.) Jugoslovanska socialno-demokratska stranka se smatra kot edino poklicano zastopnico delavskih slojev; proletarijat tvori nje jedro in moč, njen boj ostaja **razredni boj**. Smatra se pa tudi realno, splošno politično stranko ter kot tako edino resnično zastopnico jugoslovanskega ljudstva.

2) Kot taka realna in politična stranka zahteva **polno demokratiziranje** jugoslovanskega ljudstva in v to svrhu neomejeno splošno, enako, proporcionalno volilno pravico v državna, deželna, občinska in vsa javna zastopstva ter polno splošno in narodno avtonomijo.

Zbor poudarja pa posebej, da je **volilna pravica za deželne zbornice** konstruirana z očitno protidelavsko tendenco in da tudi volilne reforme zadnjega časa niso v bistvu ničesar izpremenile glede na to tendenco, temveč so služile izključno egoističnim namenom posameznih protidelavskih strank.

Zbor poziva delavstvo na **vztrajem in boj za pridobitev splošne in enake deželno-zbornice volilne pravice**.

3. Kot edina napredna in svobodomiselnna stranka spoštuje vsako resnično versko prepričanje ter zahteva popolno **svobodo vsakega prepričanja**.

Kot predpogoj vsake svobode pa smatra izobrazbo ter zahteva nemudno **uraditev ljudskega, srednjega in višjega šolstva** s stališča narodnostnega kot kulturnega in avtonomnega, t. j. splošne samouprave vsega naroda. Zbor pa obsoja, da se v vseučiliškem vprašanju dekretira pravi dogma ne le glede zahtevo samo, temveč tudi na vsakovrstne posameznosti, zlasti na mesto, ki bodi sedež visoki šoli. Zbor naglašja da niso meščansko narodne stranke storile nič resnega, da bi se preiskusila vsa zadevna vprašanja. Zlasti sedež bodočega vseučilišča more biti samo rezultat resnega študija vseh razmer in argumentov. Odločno protestira zbor ustanovitvi takega zavoda in izbere takega mesta, kjer bi vseučilišče moralo postati klerikalna postojanka.

VII.

Poročevalec **Anton Kristan**.

„Rdeči Prapor“ je oficijelno glasilo in last jugoslovanske socialno demokratične stranke. Vsakemu članu stranke je dolžnost, da je naročnik strankinega glasila ter da vztrajno in marljivo razširja strankin tisk. Glavnega urednika glasila izvoli izvrševalni odbor. Upravo vodi „Delavska Tiskovna Družba“ na podlagi posebne z izvrševalnim odborom sklenjene pogodbe.

Ustanovitev strankinega lista za Primorje „Delavski List“ in onega za Dalmacijo, „Glas malog puka“ jemlje zbor na znanje in ju prizna za strankina lista, dokler stojita na stališču njenega programa.

Dodatni predlog **dr. H. Tuma**:

Izvrševalni odbor naj sestavi konsorcij, ki prevzame „Rdeči Prapor“ v last in na to sklene z „Delavsko Tiskovno Družbo“ pogodbo, ki bo imela juridično podlago.

VII.

Poročevalec **Anton Tokan**.

Izvrševalnemu odboru in upravi „Rdečega Prapora“ se izreka **absolutorij** za administrativno, kakor tudi za politično delo.

V izvrševalni odbor

so bili izvoljeni na predlog volilnega odbora:

- V ožji izvrševalni odbor: Ethin Kristan, Anton Kristan, Ivan Mlinar, Ivan Kocmur, Josip Petrič;
- V kontrolo: Miha Čobal, Josip Pajntar;
- v širši izvrševalni odbor: za Trst France Milost; za Štajersko Ignac Sitter; za Istro Josip Petejan; za Gorisko dr. Henrik Tuma; za Koroško Franc Lahovnik; za Dalmacijo Ante Gabrić; za Kranjsko Ivan Stravs.

O točki „Taktika“ je podal sledeče poročilo **dr. Henrik Tuma**:

Najodličnejši predstavitelji socialno-demokratične ideje v Avstriji, med njimi dr. Adler so ponovno in samozavestno na skupnih strankinih zborih poudarjali, da je socialno-demokratična delavska stranka v Avstriji realna stranka. Glavni poročevalec na strankinem zboru leta 1901 sodrug Pokorný je poudarjal: „Socialno-demokratična stranka ni izključno delavska stranka, marveč je politična stranka.“ Sodrug dr. Adler pa je na istem dunajskem strankinem zboru rekel: „Socialno-demokratična stranka prihaja do moči; bo

pa moč, kadar sprejme vaše vse struje ter združi vsa stremjenja ljudskega gibanja.“ Sodrug Bebel pa je na strankinem zboru leta 1894 izrekel: „Vprašanje taktike je stvar sodrugov vsake posamezne dežele.“ Vprašanje taktike jugoslovanske socialno-demokratične stranke je v svojih temeljih predpisano v programu splošne socialno-demokratične delavske stranke v Avstriji, sprejet m dne 2. in 6. novembra 1901 na Dunaju, katerega bistveni del tvori tudi narodnostni program, sklenjen na splošnem strankinem zboru v Brnu leta 1899. Vsaka taktika mora imeti svoj cilj, vsaka taktika se mora ozirati na dane razmere, in končno merodajno mora biti za vsako politično stranko razmerje moči lastne stranke in nasprotnih strank.

Cilj splosne delavske socialno-demokratične stranke, kakor naše jugoslovanske skupine, sloni na splošnih teoretičnih temeljih, ki so označeni v uvodu dunajskega programa leta 1901 in v brnskem narodnostnem programu iz leta 1899. Praktični cilji kot splosne politične stranke so navedeni v dunajskem programu pod točkami 1 do 13 in specialni delavski program je obsežen v končnih točkah 1—6 z dotičnimi pristavkih. Vsaka politična praktična stranka, kadar nastopi, ima kot najbližji in takrat skoraj edini cilj: lastni obstoj. To je sodrug dr. Adler, ki je v vodstvu splosne socialno-demokratične stranke od nje postanka naprej, poudarjal na dunajskem splošnem zboru leta 1907: „Za časa Hainfeldskega shoda leta 1889 nam je bila ena in edina mogoča taktika, t. j.: kako naj bi se delavska stranka sploh ohranila pri življenju.“ Zato je bil takrat ves bojni nastop delavske stranke izražen v praznovanju 1. majnika, ki je imelo namen, vzbujati samozavest delavstva, družiti ga v bojnih vrstah in pokazati nasprotniku bojno moč delavstva. Zato je šlo po prvih početkih socialno-demokratične stranke toliko tisoč in tisoč delavcev, četa za četo, kakor velika armada vsakega prvega majnika na ulico, zato so ti prvi časi starejšim našim sodrugom v spominu čilih delavskih revolucionarnih moči. Kakor hitro pa je delavstvo pokazalo močno svojo solidarno armado, je prešla socialna demokracija do rešitve temeljnega taktičnega vprašanja, t. j. zahtevati splošno in enako volilno pravico. Kakor so se politične organizacije delavske konsolidirale, tako je zastavila socialna demokracija svoje najboljše agitatorne moči, da je organizirala strokovna društva kot ekonomično bojno organizacijo. Danes so prekoračile strokovne organizacije daleč pol milijona članov, in ta strokovna armada je prevzela taktični nastop, da delavstvu pripori zahteve specialnega delavskega programa, našete v splošnem programu, t. j. pripoznanje strokovnih društev, osemurni delavnik, odprava nočnega dela, nedeljski počitek, prepoved otroškega dela, obrtno nadzorstvo in delavsko zavarovanje. Danes, lahko rečemo, so strokovne organizacije delavstva izraz socialno-demokratične stranke kot delavske stranke in strokovna društva so ne le prevzela rešitev strogega delavskega vprašanja, marveč so tudi docela kos tej svoji prevzeti nalogi. Ta del splošnega delavskega programa najmanj tangira posamezne narodne skupine socialno-demokratične stranke, ker so strokovna društva ne glede na narodnost organizirana kot ena sama celota. Zato ima jugoslovanska socialno-demokratična stranka v tem oziru lahko stališče, ker ima jugoslovanski delavec v razvitih nemških in čeških organizacijah vso garancijo, da se specialni delavski program v najkrajšem času izvrši. Izboljšanje položaja železničarjev in oživetje zakona glede zavarovanja za starost in onemoglost sta dokaz temu.

Jugoslovanski socialno-demokratični stranki kot politični stranki ne preostaja drugega, nego krepko vzdrževati agitacijo med našim delavstvom, da se strokovno bolj in bolj organizira in pomnoži že itak močne vrste strokovnih organizacij.

Enako krepko vzrastla je politična socialno-demokratična organizacija med Čehi, Nemci in Poljaki, dokaz, da ima danes v državnem zboru 89 poslancev in je najmočnejša, enotna stranka v avstrijskem državnem zboru, stranka, preko katere ne more nobena vlada. Dosežena je splošna, enaka in trajna volilna pravica v državi, s tem je dana socialni demokraciji garancija za mogočen razvoj v bodočnosti. Najboljši dokaz — tekmovalje klerikalnih in liberalnih strank, da bi delavstvo cepilo in pridobile za svoje postranske na mene in oslabile moč našega dela.

Osredotočiti je torej taktiko splosne socialno-demokratične stranke na dve točki: boj proti reakciji in boj za samoupravo in znjo združeno splošno samoupravo. Kakor je socialno-demokratična stranka v trdem desetletnem boju izvajala splošno in enako volilno pravico, tako mora z enotno in odločno svojo taktiko priboriti v doglednem času tudi splošno in narodno samoupravo. Ako se jugoslovanska socialno-demokratična stranka strne s splošno socialno-demokratično stranko, stremeč po dosegi tega, danes najeminentnejšega bližjega cilja, izvršuje najiminentnejšo nalogo splošnega političnega programa. Da doseže stavljeni cilj v doglednem času, nam dokazuje nevzdržljiv položaj v avstrijski državi. Po aneksiji Bosne in Hercegovine lahko vskliknemo: avstrijski odločujoči krogi morajo dati narodom samoupravo, ali pa je napisan pogin naše države: „mene, tekel, ufarsin!“ Bolj ko socialno-demokratična stranka dosega korak za korakom po programu si stavljenne praktične cilje, bolj ko se splošna stranka razvija tudi na notranje, recimo s sodrugom Pernersdorferjem na zboru strankinem 1901, „se dviga etično“, konečno postane aktualna zahteva, da naša socialno-demokratična stranka dvigne način življenja ljudske mase. To je danes temeljna točka taktike vodečih krogov splosne socialno-demokratične stranke, kakor jo je poudarjal sodrug dr. Adler na dunajskem zboru leta 1901, in mora ostati tudi v nas. Dalje prih.

Državni zbor.

Viharno sejo je imel avstrijski državni zbor v sredo po zaslugi čeških rrradikalcev, ki so napravili iz zbornice pravi tingtangl. Vprizorili so kravale, ki so tudi v avstrijskem parlamentu nenavadni, a če bi jih kdo vprašal, zakaj in čemu so razgrajali, bi najbrže sami ne mogli povedati. Začeli so s svojim „konzertom“, ko je prišel ministrski predsednik Bienerth. Tudi mi nismo oboževalci Bienerthove državniške umetnosti; to pa vendar ni zadosten razlog za profaniranje ljudskega parlamenta in za oviranje njegovega dela. Obstrukcija je gotovo sredstvo, ki se ne more meni nič tebi nič prepovedati in splošno obsojati; ampak kakor vsako izjemno sredstvo, je le v izjemnih slučajih opravičena in sicer navadno tedaj, če nima manjšina nobene druge poti, da bi se obranila terorizma in brutalnosti, izhajajoče od večine in čgre za obrambo velikih, vitalnih interesov. O takih rečeh pa ni bilo govora na tej seji. Vlada je predložila jezikovni zakon in je s tem storila korak, katerega bi bilo morali prav češki radikali s svojega stališča pozdraviti. Kakor ostale češke meščanske stranke, stoji tudi ta stranka na srednjeveškem stališču „državnega prava“ ter hoče rešitev češkega vprašanja brez zveze z drugimi vprašanji. Temu, po našem prepričanju nezmislennemu stališču, se je približala vlada, ko je predložila zakon, ki se ozira na Čehe in Nemce, ne pa na druge narode. Da niso rrradikalci zadovoljni z vsemi določbami zakona, ne pomeni nič. Zato je načrt predložen parlamentu, da se o njem posvetuje, da ga izpremeni in da o njem sklepa. Obstrukcija je bila torej neumna kakor noč. Sedem možicev, ki ne znajo sploh nič drugega, kakor razgrajati, se je hotelo pridobiti nekoliko slave. Prizori, ki so se vsled tega izvršili, so obžalovanja vredni. Ali zoper take neslane burke in druge pomoči, kakor delo med ljudstvom, politično izobraževanje volilcev, da ne bodo pošiljali drugič takih pajacev v državni zbor.

Ko so se prečitali vloženi spisi, je vstal ministrski predsednik baron Bienerth, da utemelji jezikovne načrte. Takoj so začeli češki radikali kričati „abcug Bienerth“. Člani raznih strank so se zbrali okrog ministrskih sedežev; v dvorani pa ni bilo razumeti Bienerthovih besed. Najprej so poslanci Lisy, Burival in Choc zvižgali na piščalke. Poleg Lisyja je stal poslanec Resel in si je tiščal ušesa, ker so ga bolela vsled neznosnih glasov. To je Lisyja užalilo in nastal je prepir. Na to je vzel Choc zvonec, kakršne imajo na ladjah in ga je vihtel. Lisy je potegnil iz svoje torbe za spise veliko železno ragljo; pričvrstil jo je na svojo mizico in jo je začel vrteti. Naenkrat je nastal prepir med radikali in češkimi klerikalci. Hrup se je tedaj še povečal. V tem strahovitem dirindaju je govoril

ministrski predsednik baron Bienerth:

Ko predlaga vlada te načrte, izvršuje nujni ukaz dolžnosti in potrebe, katero priznavajo široki ljudski krogi. Naša iniciativa izvira iz splošnega prepričanja, da tako kakor doslej ne more in ne sme ostati. Pred važnim preobratom stojimo. Odločiti se mora, če naj trpimo, da ovira narodni prepir na Češkem, ki leži kakor mora nad vsem javnim življenjem v Avstriji, tudi druge življenske interese. Odločiti se mora, ali naj vlačimo ta narodni boj kakor večno bolezen s seboj, ali pa naj ga premagamo vsaj toliko, da se omogoči redna uprava in trajno uspešno skupno življenje strank v parlamentu. Vsi prizadeti go-

spodje so jasno izrekli, da se morejo preporna vprašanja urediti samo z zakonom. Kar potrebujemo, je trajno, nepreporno učinkovanje zakona namesto negotovih naredb, ki se menjajo kakor prihajajo vlade. Kar potrebujemo, je javnost in nedvomnost zakonskega besedila namesto nestalnega značaja osebnega tolmačenja, ki ne prihaja niti od volilnih in odgovornih oblasti, ampak od podrejenih vladnih organov. Določbo potrebujemo, ki nima v sebi znamenja samovolje, temveč se izraža kot čim pravičnejša razsodba med prepornimi strankami. Samo ta zakonodajna zbornica more biti tak razsodnik. Vlada ima seveda nalogo, ne le sodelovati pri razsodbi, nego tudi podajati svoje predloge. Naloga vlada je jasna. Največjega pomena je bila prava omejitev tvarine. Vlada si je morala reči, da zahteva uspeh prav določeno mejo, če se hoče zakonodajstvo obvarovati razpršenja moči. Vlada je morala torej prijeti samo najnujnejše, kar je na srečo tudi najzrelejše. Narčni ne izvirajo iz proste konstrukcije in fantazije, temveč so posledice nesterilnih izkušenj težkih desetletij. V njih je takorekoč bilanca narodnih bojev na Češkem. Državna uprava seveda ni mogla nastopiti z narodnega stališča, temveč je morala vzeti upravne potrebe za merilo. S tega stališča smo morali iskati narodni kompromis. Kjer nismo imeli navodila prepornih strank, smo iskali srednjo pot. Zakon ne prinese večnega miru, lahko se pa reši poglavje, ki je dozorelo in to bo bolje, kakor dosedanja negotovost. V mednarodnem položaju, ki se ni prost vsake nevarnosti in spričo velikih zakonodajnih nalog, ki čakajo v parlamentu, potrebujemo solidarnega dela v upravi v parlamentu. Tak sklep je mogel v neposredni udeležbi strank pri vladi; parlamentarne stranke, ki si pridobijo zasluge z utemeljitvijo narodnega miru, ustanove tudi neposredno določevanje državne volje. Resitev narodnega vprašanja napravi prostor socialnemu zakonodajstvu, katero pričakuje ljudstvo od vas.

Med govorom ministrskega predsednika so sluge razdelili tiskani načrt. Poslanec Hubka vzame svoj načrt in ga vrže proti ministrom, zadene pa nekega poslanca. Vsled tega skoči češki klerikalec Šilinger proti njemu; oba bijeta po mizah in se prepirata na ves glas. Tudi drugi češki poslanci začno metati načrte v zbornico. Nemški nacionalcec Seidl ponudi Lisiju dva vinarja za lepi koncert.

Češki agrarec Udržal predlaga, da se takoj otvori debata o govoru ministrskega predsednika. Nemški nacionalcec Kirchmayer se pridruži temu predlogu, ki se soglasno sprejme. Seja se prekine na pol ure, da se vpišejo govorniki. Hrup traja dalje.

Predsednik Weisskirchner podeli prvemu govorniku »proti«, poslancu Masaryku, besedo. Češki radikalci kriče: Oho! To ne gre! Glasovali.

Predsednik Weisskirchner zapusti svoje mesto. Podpredsednik Steinwender prevzame predsedništvo.

Poslanec Masaryk hoče govoriti, pa ne more. Lisij potegne takozvano sireno iz žepa in začne piskati. Mladocihi kriče: Glasovali! Tudi Čehi ima že sireno med zobmi. Hrup narašča. Steinwender stopi k Čehom in jih skuša pomiriti. Oglasi se treja sirena. Steinwender zvoni neprenehoma. Končno se hrup nekoliko poleže. Podpredsednik opominja poslance, naj se ne vedejo kakor veliki otroci. Češki radikalci kličejo: Viste nšiveci! — Enako besedo zagrmí Bielohlavak in zmerja, ter ga hoče udariti. Prohazka se vmeša in sune Lisija tako, da se opoteče. Kmalu je cela gruča skupaj. Fresl in Choc splezeta čez klopi, da bi prišla Lisiju na pomoč. Pred ministrskimi sedeži, ki so že prazni, se razvije pravi boj. Brunner pograbi Lisija okrog pasu in ga potegne proč. Hrup je kakor na semnju. Podpredsednik pokliče Bielohlavoka na red. Po dolgem času se kraval nekoliko poleže. Podpredsednik pravi Lisiju: »Saj se bo glasovalo, ampak ne zdaj, ker ima poslanec Masaryk besedo. Opozorjam častite gospode, da se trudijo zaman, ker se gospod poslanec Masaryk ne odreče besedi. Jaz sem pa že zajtrkoval in lahko vztrajam.«

Hrup se dvigne iznova. Choc vrti svojo ragljo. Tudi Buřival, Fresl in Hajn prineseo raglje v zbornico. Lisij piska. Baxa in Buřival pa tulita kakor volkova. Čez nekaj časa začne Hajn zvoniti. Potem pridejo zopet sirene na vrsto. Kalina prinese dva veliki železni plošči v dvorano in muzicira kakor z renami. Razumeti ni besede. Krščanski socialci nabirajo s klobukom prostovoljne doneske za muzikante. Končno vzame Lisij 75 centimetrov dolgo pozavno izpod svojega sedeža in trobi tako, da se sliši na ulico. Medtem izdelujejo nekateri krščanski socialci čake iz papirja; ko so gotovi, jih hočejo posaditi radikalcem na glave. Ti se branijo in razvije se sila komičen boj. Kadar je Lisij truden, posodi pozavno temu ali onemu tovarisu.

Kraval je trajal do 4. popoldne. Med tem so se vršila po posredovanju poslancev Drtine in

Pacaka pogajanja pri predsedniku, ki so končno imele uspeh. Predsednik je obljubil, da prekine sejo in pride Masaryk jutri do besede, če se izpolnijo sledeči pogoji:

1. Kadar stopi predsednik na svoje mesto, mora biti mir v dvorani;
 2. Ko zaprosi Masaryk, da se mu dovoli jutri govoriti, ga mora zbornica mirno poslušati;
 3. Češki radikalci se morajo zavezati, da jutri ne bodo delali hrupa.
- To se je obljubilo in izpolnilo in tako se je »seja« zaključila.

Politični odsevi.

Nujnost socialno-demokratskega predloga zaradi ureditve jezikovnega vprašanja je bila, kakor smo že poročali, v parlamentu odklonjena. Meščansko časopisje je tudi pri nas ta dogodek skoraj do popolnoma prezelo. Pa vendar je prav za Slovence tako poučen, da bi morali zelo temeljito razmišljati o njem. Lahko bi jim namreč dokazal, da je vsa narodna politika naših meščanskih strank popolnoma zgrešena in da bi bil zadnji čas, nastopiti nova pota. Za Jugoslovane je bil socialno-demokratski predlog največjega pomena. Če bi bil sprejet, bi bilo prišlo tudi naše jezikovno vprašanje na dnevni red in bi bilo upanja, da se reši. Pot, ki so jo pokazali socialni demokratje, ni bila samo pravilna, temveč tudi edina, po kateri bi Slovenci prišli do uspeha. Narod, ki je na vsako stran v absolutni manjšini, ne more pričakovati svojih pravic drugače, kakor če pride narodno vprašanje za celo državo na dnevni red, zakaj tisti, ki imajo med nami svoje manjšine, jim tedaj ne morejo poskrbeti varstva brez kompromisa, ki bi tudi nam zagotovil pravice. Politika naših meščanskih strank se opira na slovansko vzajemnost. Če bi bila kaj vredna, bi morali veči slovanski narodi vpoštevati naše potrebe in uravnati svojo politiko tudi z ozirom na nas. A kaj se je zgodilo? Za socialno-demokratski predlog so glasovali seveda socialni demokratje vseh narodov, potem Jugoslovani in Rusini. Da so mu nasprotovali meščanski Nemci, se lahko razume; tudi krščanskim socialcem, ki so postali v novejših časih pravi šovinisti, se ni preveč čuditi, da so ga odklonili. Ampak proti nujnosti so glasovali tudi Čehi in Poljaki, slovanski »bratje«, ki so s tem pokazali, da jim ni slovanska vzajemnost nič drugega, kakor limanica, na katero vabijo male slovanske kaline. »Slovanstvo« Poljakov je pravzaprav že davno znano. Ta gospoda stoje še vedno na starem stališču, da ni vredno pipe tobaka. Ampak Čehi smatrajo pri nas od nekdaj za prve Slovence. Res je, da bi radi izvrševali nekak protektorat nad vsemi avstro-ogorskimi Slovani. Ampak še na misel jim ne pride, da bi bili z malimi slovanskimi narodi takrat solidarni, kadar mali kaj potrebujejo, temveč zahtevajo vedno le takrat solidarnosti, kadar sami potrebujejo politične podpore. Po glavi se jim vrti vedno le njihovo smešno »državno pravo«. Vsi interesi avstrijski narodov so podrejeni njihovi »državni ideji«, vsa vprašanja slovanskih narodov so zanje osredotočena v »českem« vprašanju. Zaraditega nočejo, da bi se rašilo splošno narodno vprašanje v Avstriji. In dokler bodo na svojem reakcionarnem državnopravnem stališču, je nemogoče, da bi imeli Slovenci od njih kaj drugega kakor zapreke.

A kaj je nam mar to zaprašeno državno pravo? Mi potrebujemo narodno avtonomijo za svoj obstanek, oni je pa nočejo. Kaj imamo torej opraviti z njimi? Mi iščemo svobodo, oni iščejo nadvlado. Madžare zmerjajo, pa sami ne iščejo nič drugega kakor Madžari, namreč vlado nad drugimi narodi. Če bi hoteli priznati stališče Čehov, bi morali priznati, da imajo tudi Nemci in Italijani prav, če izrabljajo svojo moč proti nam. Skratka: Politika meščanskih Čehov je egoistična in nam skrajno škodljiva in politična naloga Slovencev bi bila, da bi iz tega brezobzirno izvajali konsekvence. Narodno koristna je Slovincem in Jugoslovanom sploh samo pot socialne demokracije in kadar bo ljudstvo spoznalo, da je tako, bo tudi pri nas drugače kakor je.

Zapisnik o avstrijsko-turški spravi je bil v sredo na dnevnem redu turškega ministrskega sveta.

Bojkot avstrijskega blaga na Turškem pomena. Centralni bojkotni odbor je pisal vsem odsekom po državi, naj opuste nadaljno agitacijo proti avstrijskim izdelkom, ker bo avstro-turški spor v kratkem rešen v zadovoljivem smislu. Kakor turški listi poročajo, bo izročen turški vladi protokol ter se je nadejati, da bo tudi v kratkem podpisan. Veliki vezir je izjavil avstrijskemu poslancu v Carigradu, da Lloydovi parniki že lahko brez vseh zaprek začno dovažati blago iz Trsta. Avstrijski poslanik je izročil vizitični protokol ter prijavil spremembe, katere si želi Avstrija v turško-avstrijskem dogovoru.

Gospodarski polem na Srbakem. Razni srbski listi poročajo o polomu raznih srbskih tvrdk v Belemgradu in po deželi, ki so vsled nezmislne bojne agitacije prišle v denarne stiske ter so vstavile plačila. Pasive teh tvrdk znašajo okoli 3 milijone frankov.

Državni zbor — zaključen!

Včeraj je bilo zasedanje državnega zbora nenadoma zaključeno. Zgodovina tega dogodka je v kratkem ta: Vodja trgovskega ministrstva Mataja je v četrtek v svojem govoru dejal, da je v postni službi češčina v nekih slučajih pripuščena. Ta izraz so smatrali Čehi kot ponižanje svojega jezika, pa so hrupno zahtevali izjavo. V četrtekovi seji je prišel Mataja že prepozno, da bi bil podal tako izjavo. V petek je pa ministrski predsednik Bienert ni pripustil, ker so Nemci izjavili, da ne bodo trpeli, da bi se vlada »vklanjala« Čehom. Vsled tega je bil v petek takoj ob začetku seje silovit vihar, ki je trajal nekoliko minut. Med tem je min. preds. Bienert izročil predsedniku Weisskirchnerju pismo. Poslanci so to opazili, nastal je mir. Predsednik je prečital cesarjev **reskript, s katerim se zaključuje zasedanje.** Ministri so takoj zapustili dvorano. Med poslanci je pa nastal nepopisen hrup. Vsi instrumenti, ker so jih imeli češki radikalci s seboj, so trobili, bobnali, skripali. Iz vrisča je pa naenkrat nastal prepri; posamezni poslanci so skakali čez klopi, mahali z rokami in naenkrat je bil v dvorani **protep** kakor v najzakotnejši beznici. Kako je bilo, kaže najbolje to, da je bil n. pr. Udržal vgriznjen v prst tako da mu je tekla kri. Lisija so povalili na tla in grozovito pretepli. Ko je vstal, mu je bila vsa obleka potrgana, obraz razpraskan.

Preden so se poslanci razšli, so krščanski socialci peli »Volkshimno«, socialni demokratje pesem o delu, češki in poljski socialni demokratje »Rdeči prapor«, nacionalni Nemci »Wacht am Rhein«, nacionalni Čehi pa »Hej Slovane«. Ko so socialisti drugič zapeli pesem o delu, je jela galerija burno aplavdirati, nato se je polagoma izpraznila zbornica.

Zaključenje pomeni, da v sedanjem zasedanju vloženi predlogi, nujni predlogi i. t. d. ne veljajo več za prihodnje zasedanje, ki bo moralo tudi voliti novo predsedstvo. Sedanje funkcionira le še provizorično. Poslanci ne dobivajo diet in nimajo imunitete.

Pravijo, da odstopi Bienert s celim kabineto in da sestavi Gautsch ali pa Beck novo vlado in da bo državni zbor v kratkem zopet sklican.

Domače vesti.

Zmedenost v klerikalni stranki je na nedeljskem shodu stopila na vrhunec. Ta ponosna stranka, ki se dela kakor vtelesenje vse politične moči in modrosti, je stala v nedeljo pred javnostjo kot klika brez progama in brez načel. V vprašanju, ki posega tako globoko v razmere ljudskega življenja, kakor socialno zavarovanje, nima na Kranjskem vladajoča stranka svojega mnenja in svojega stališča! Gospodje, ki delajo v deželi lepo in slabo vreme, izkušajo sedaj izvesti vse na svoj »demokratizem«, češ, da so za to, kar hoče ljudstvo. Ampak to je bila od nekdaj demagogija, ne pa demokracija. Ali naj bi še bilo, če bi bil vsaj izgovor resničen. Pa ni. Resnično je namreč to, da je nedeljski shod ovrgel stališče stranke in desavouiral njeno politiko. Odkar je vprašanje starostnega zavarovanja na javni razpravi, so ga klerikalci izrabljali za svojo agitacijo. Pri volitvah so kmetom obljubovali »penzijo« in celo tako daleč so šli, da so socialnim demokratom očitali zavlačenje zavarovalnega vprašanja. Še pri decembrskih dopolnilnih volitvah za kranjski deželni zbor so na ta način rogovilili proti socialnim demokratom, daš je prav v tistih dneh socialna demokracija rešila državni zbor, čegar obstanek je prvi pogoj za vsako zakonodajno delo. Noben izgovor torej ne pomaga: Klerikalna stranka je zahtevala starostno zavarovanje in sicer tudi za kmete. Seveda ga ni zahtevala iz prepričanja, temveč ker je mislila, da se s tem prikupe kmetom. Dr. Krek je v »Domoljubu« pisal o kmetemskem zavarovanju in ga je priporočal. On je bil morda edini v klerikalni stranki, ki je imel prepričanje v tej stvari. In tudi on se je moral v nedeljo ukloniti. Klerikalna stranka se je na shodu izrekla zoper zavarovanje, pa zopet ne iz prepričanja, temveč zgolj iz strahu za kmetске mandate. Ne z eno besedo ni izkušala zagovarjati in vteteljiti svoje nekdanje stališče, ampak pomagala si je iz zagate s frazami, ob katerih se cloveku gabi, na primer naj država sama plačuje kmetom penzijo in podobne reči. Klerikalna stranka je torej potrdila, da ne pozna drugega namena, kakor ohraniti svojo pozicijo in da je pripravljena, pospeševati vsako nevednost in zmoto, če je le na korist njenim mandatom. Kaj pa bo z njeno slavo, kadar se to ljudstvo reši svoje nevednosti in spozna, kako so ga klerikalci vodili za nos?

Besedo »Rdečemu Praporu« daje sobotni »Slovenec«. Sicer je naša navada, da si vzamemo besedo sami, kadar se nam zdi potrebno. »Slovenec« pripoveduje, kar je že po zadnji izjavi župana Hribarja znano, da je on — župan — dne 19. septembra zahteval vojaštvo; nadalje pa pripove-

duje še, kar doslej ni bilo znano, da je gospod župan utemeljil svoje zahtevo s soboto, češ, delavci bodo zvečer dobili plačo in tedaj bo nevarno. »Slovenec« pravi, da ima to vest iz najzanesljivejšega vira. Mi seveda ne moremo kontrolirati »Slovenčevih« zvez in virov, pač pa se nam zdi zelo čudno, da bi moglo imeti klerikalno glasilo tako reč res iz zanesljivih virov. Čudno. Še bolj čudno bi se nam zdelo, če bi bila ta vest resnična. Ljubše nam je, ne verjeti. Gospod župan je bil tiste dni zelo razburjen, kakor je bilo razburjenih mnogo ljudi; ampak na njegovem visokem mestu ima človek tudi v razburjenosti toliko razsodbe, da zna razlikovati razgrajče in delavce. Gospod župan je klical vojaštvo; to verjamemo po njegovi izjavi in tega mu prav nič ne zamerimo. Če bi se bila takoj 18. septembra po noči postavila cela brigada na ulico, pa ne v patroljah, temveč tako da bi nastop hipoma imponiral, pa ne bi bilo treba pozneje skoraj gotovo nobenih kordonov in nobenih patrolj in ne bi bilo nobene prilike za bajonetne napade in za streljanje. Ampak da bi bil gospod župan zahteval vojaštvo zaradi delavcev, tega ne verjamemo. Župan vendar pozna mesto, v katerem vlada in mora vedeti, da se delavstvo ne sme meriti po Ribnikarjevih zizibambulah. Župan mora vedeti, da je večina delavstva organizirana, zavedna in takim idejam, kakršne izhajajo iz živjarskih krogov nedostopna. Z eno besedo torej — ne verjamemo. Župan Hribar ni bil nikoli prijatelj delavstva; pometal je delavstvu mnogo polen pod noge; spominjamo se zelo neprijetnih reči. Ampak da bi pripisoval delavcem tiste lastnosti, ki so se kazale 18. septembra po noči, tega tudi od gospoda Hribarja ne verjamemo.

Najslabšejo stranko v Idriji je notar Pegan na shodu liberalnih zaupnikov imenoval socialno demokracijo. Včasih so tudi liberalci hoteli veljati za demokrate; a gospod Pegan pač nima nič demokratične krvi v svojih žilah. On vé, da je dobil Gangl več liberalnih kakor socialno-demokratičnih glasov in zato se postavlja: Gangl je naš. Za moč liberalne stranke pa ne dokazuje ta volitev čisto nič, zakaj gospod notar je pozabil, da je bil Gangl izvoljen v privilegirani kuriji, v kateri se ne more pokazati politični značaj prebivalstva. Prave slike daje samo splošna kurija in gospod notar bi že lahko vedel, da je vsaka volitev, ki se je izvršila na podlagi splošne pravice, bodi si v državni ali pa v deželni zbor, pokazala absolutno večino socialne demokracije v Idriji. Ne najslabšejo, temveč najmočnejša stranka v Idriji je socialno-demokratična in če bi veljala za občino splošna in enaka volilna pravica, tedaj bi bila Idrija v socialno-demokratičnih rokah. Če misli gospod notar, da bo s takim omalovaževanjem socialne demokracije koristil stranki v Idriji, se moti.

Zaradi Belarjevega imenovanja za deželnega šolskega nadzornika so vprizorili, kakor je znano, liberalci in klerikalci toliko viharja, kolikor so le mogli. Že takrat smo rekli, da je bilo tisto ogorčenje hinavsko in da so si imeli liberalni in klerikalni poslanci sami trkati na prsi, ker bi bili morali iz proračunskega provizorija izvedeti za name-ravano imenovanje, če bi ga bili — čitali. Ko so prišli gospodje v zadrego, so se začeli izgovarjati, da jih je vlada v zadnjem trenutku presenetila s predlogo, pa da tedaj niso imeli več časa, da bi jo bili pregledali. Sedaj pa se je tudi celjski »Narodni Dnevnik« lotil te zadeve in piše:

»Resnica je: da so državni poslanci že 10. decembra 1908 imeli v rokah tiskani proračun za leto 1909, dočim se je Belarjevo imenovanje razglasilo stoprav 24. decembra, potem ko je državni zbor vzprejel proračunski provizorij;

da stoji v IV. poglavju tega proračuna na str. 14. glede šolstva na Kranjskem črno na belem pod št. 3. »trije deželni šolski nadzoraiiki (VI. činovni razred) 20.800 K«, nekaj vrstic nižje pod št. 6. aktivitetne doklade za tri deželne šolske nadzornike (VI. činovni razred) 3312 kron in na št. 49.: redna potrebaščina je višja na Kranjskem za 8891 kron osobito radi plače za tretjega deželnega šolskega nadzornika»;

da so imeli poslanci ta tiskani proračun v rokah šest dni, preden je prišlo do glasovanja, a nobeden kranjskih državnih poslancev ni ugovarjal tej postavki, nihče je niti omenjal ni, zamolčali so jo popolnomo slovenski javnosti ...;

da so kranjski državni poslanci to postavko zamolčali ne samo svojim tovarišem izvenkranjskim slovenskim državnim poslancem, ampak tudi ostalim slovenskim poslancem, ki bi v tej zadevi brez dvoma prišli na pomoč našim državnim poslancem;

da se je razpravljalo tako o nujnosti predloge o »računskem provizoriju« kakor o provizoriju samem, pa nihče izmed kranjskih državnih poslancev glede postavke nemškega dež. šol. nadzornika ni znil besedice ...;

da so nekateri poslanci »Narodne zveze« pozneje glasovali proti provizoriju in merito, da pa »Narodna zveza« ob utemeljevanju, glasovati proti provizoriju, med razlogi ni navajala postavke nemškega deželnega šolskega nadzornika, ampak je imenovala nekako kot edini razlog: splošne politične razmere (ker Bienenrth ni upošteval dr. Šustersiča za svojo ministrsko listo!) Ob glasovanju proti provizoriju torej postavka nem-

škega dež. šolskega nadzornika ni bila nikak nagib za glasovanje, ker takrat kranjski državni poslanci svojim tovarišem niti povedali niso, da je ta postavka v provizoriju ...;

da je vzlic vsem tem dejstvom kranjski deželni odbor po razglasenem imenovanju Belarjevem ogorčeno protestiral proti imenovanju. Dotični seji je predsedoval državni poslanec in deželni glavar kranjski pl. Šuklje; poleg njega pa sta tačas bila v deželnem odboru državna poslanca dr. Šustersič in Jaklič. In pl. Šuklje kakor tudi vitez Franc Josipovega reda dr. Šustersič sta stara parlamentarca in diplomata, ki od njih ne moremo domnevati, da bi bila prezrla le eno proračunsko postavko;

da je po Belarjevem imenovanju ravno tako ogorčeno protestiral občinski svet ljubljanski v seji, ki jo je vodil državni poslanec.

Razvidno je torej, da uganjajo narodnjaški poslanci ene in druge stranke čisto navadne komedije. Če se že ne brigajo, kaj stoji v proračunu, tedaj si je lahko misliti, kako vestno studirajo druge predloge.

Goriška kmečka stranka je v svojem glasilu »Kmečki glas« objavila program, ki kaže, da so njega sestavljali morda prav dobri ljudje, ampak na vsak način slabi muzikantje. Oddaleč se jim je nekaj zasvetilo o važnosti gospodarskih interesov, iz sestave vsega programa se pa razvidi, da obravnavajo gospodarsko razmere kakor pravi diletantje. Takoj v uvodu imajo lepe besede, ki pa sodijo morda v leposloven spis, nikakor pa ne v političen program. Tu se pravi: »Sebičnost posameznih stanov kakor tudi posameznega človeka pa ne sme segati tako daleč, da si čez mero pridobiva ugodnosti zase na škodo drugega, bodisi stanu, bodisi posameznika. Močnejši ne sme izkoriščati slabjšega, ki se ne zna ali ne more ubraniti izkoriščanja. Radi tega se stranka protivi vsaki zlorabi duševnih in gmočnih (intelektualnih in materialnih) sil«.

Kako pa mislijo dobriji doseči, da močnejši ne bo izkoriščal slabjšega? Saj je bilo lepih naukov v vseh časih dovolj, izkoriščanja pa niso preprečili nikdar.

Vprašanje je, kako se bodo slabšeji okrepčali, da se bodo mogli obraniti izkoriščanja. Seveda je to vprašanje nekoliko težje rešiti, kakor dajati močnim dobre svete, a kdor ne ve na to vprašanje odgovora, naj se ne ukvarja s politiko slabjših. Cela vrsta zahtev v programu kaže, da se niso njega avtorji nič poučili o modernih gospodarskih načelih, ampak slepo posnemajo znane agrarne proroke. Tako n. pr. zahtevajo:

»V varstvo boljših cen domačih pridelkov zahteva stranka, da se obloži konkurenčno tuje (inozemsko) blago s čim večjo carino. Stranka je zlasti proti uvažanju tujega vina, in to tudi iz Ogrske, ter južnega sadja in zelenjav. Stranke bo delala proti prostemu uvažanju italijanskega krompirja ter bo zahtevala obdačenje istega vsaj od 1. junija do konca julija vsakega leta zato, da se na ta način zviša cena domačemu pridelku. V povzdigo vinske ceno zahteva stranka zvišanje užitnine na pivo in zvišanje užitnine na vino, in to vsaj na Primorskem. Stranka se pa ne bo protivila uvozu onih tujih pridelkov, kojih ne prideluje naša dežela v zadostni meri«.

Torej čim večjo carino. To je znano demagoško sredstvo, ki je za kmeta brez pomena in samo poskuša nasprotje med kmetstvom in mestnim prebivalstvom. Veliko več bi koristilo kmetom, če bi jih poučili o intenzivnem gospodarstvu. Skratka, voditelji kmečke stranke se morajo še prav mnogo učiti, če hočejo, da bo kaj iz organizacije kmetov.

Tudi o volilni reformi ima program goriške kmečke stranke svoje mnenje in sicer sledeče:

»Stranka zahteva splošno, enako in tajno volilno pravico tudi za občinske zastope in deželni zbor, to pa šele tedaj, ko bo izvedena davčna reforma v smislu naše programne točke pod 2.

Volilni zistem naj bo proporcionalen, t. j. število poslancev naj se ravna po številu prebivalstva.

Točka o davčni reformi, na katero se tukaj sklicujejo, pa se glasi:

»Opravi naj se neopravičeni zemljiški davek in mesto tega naj se opravičeno izvede davek na osebne dohodke. Kdor ima več dohodkov, naj razmeroma več plača. Strogo pa naj se pazi na to, da nihče ne prikrije svojih pravih dohodkov. Stranka je prepričana, da če bi vsak državljan plačeval davek od svojih resničnih osebnih dohodkov, bi se zemljarino prav lahko odpravilo. Deželnih in občinskih stroškov naj se ne krije z dokladami na zemljišča, marveč na druge davke, v prvi vrsti na osebno dohodnino«.

Davčna reforma je stvar za se, o kateri bi bilo marsikaj povedati. Ampak zakaj naj bi splošna in enaka volilna pravica čakala na tako reformo, nam je neumevno, pa menda tudi učenjaki kmečkega programa ne bi znali povedati razlogov za to. Splošna in enaka volilna pravica mora vendar obsegati danes prav tiste ljudi kakor jutri. Neodvisna je od vsakega davka; čemu torej čakati na davčno reformo? — Točka o proporcionalnem volilnem zistemu pa naravnost kaže, da sestavljali programa se vedo ne, kaj zahtevajo. Proporcionalni volilni zistem ima nalogo, tudi manjšinam zagotoviti primerno zastopstvo; vsaj to bi morali vedeti ljudje, ki sestavljajo strankam programe.

Olika. Minulo sredo večer se je zgodilo v Dolinci (obč. St. Vid) gnusno dejanje. Kamnoseški pomočnik Alojzij Hafner je prišel ta dan v gostilno Fr. Sattlerja na sedmino. Tu so ga začeli napadati gostje s soc. demokratom, z brezvercem — nazadnje pa so ga povalili po tleh ter ga tako premečkali, da je sedaj težko bolan. Najhuši so bili: obč. odbornika Janez Zavašnik, Val. Babnik in pa gosp. Alojzij Kovač. Stvar pride pred sodnijo! Taki so šentvidski katoliški možje. »Domoljub« pač premalo vrši nalogo, — izobraževati, ker njegov vpliv se kaže na načine, ki ne odgovarjajo izobrazbi. Več bomo še poročali.

Nesreča na železnici pri postaji Dutovlje-Skopo. V nedeljo zvečer je spremljal Viktor Škota iz Krajnevasi svojo sestro in svaka na postajo k vlaku proti Gorici ob 8. uri in pol. Prišli so na križišče ceste z železnico, ko so bile zapornice že zaprte. Mudilo se je in ušli so pri strani zavornic čez tir. Prišli so srečno skoro že čez, le 19letni Viktor se je nesrečno zamudil, da ga je stroj nedeljskega zabavnega vlaka, ki je v tem trenutku pridvil od Štanjela proti Trstu, prijel ter ga povozil. Vleklo ga je kakih 15 m dalje po tiru. Kolesa so mu šla čez prsa in mu jih zdrobila. Odrngalo mu je tudi desno roko in nogo. Suknjo ponesrečenca je pripeljal vlak celo na postajo in tudi uro so našli še dobro ohranjeno na tiru. Doprtil je kmet. šolo v Gorici.

Umetnost in književnost.

Avstro-ogrška nagodba. Spisal dr. Ivan Zabukovnik. Izšla je ta brošura v komisijski založbi L. Schwentner v Ljubljani in velja 60 vin., po pošti 75 vin. Knjižica obsega na 79 straneh sledeča poglavja: 1. Postanek današnjega dualizma. 2. Razvoj ustavnih razmer v državi od leta 1848 do 1867. 4. Temelj dualizma iz leta 1867: I. Zadeve neizpremenljivo skupne. II. Zadeve pogojno skupne. III. Skupne zadeve, ki se upravljajo po dogovoru. IV. Pogodbene zadeve, urejevane po dogovorjenjih. V. Bilanca lanske nagodbe. VI. Trajnost dualizma.

Dopisi.

Gorica. Krajna organizacija v Gorici je imela tedensko predavanje v soboto, dne 23. januarja. Predaval je sodrug dr. Ferfolja o predsodkih. Predavanje je bilo velezanimivo ter dobro obiskano. Zvečer je sledil sestanek sodrugov-akademikov in razgovor o taktiki.

V nedeljo ob 10. dopoldne se je izvolilo 4 odposlance za VII. strankin zbor v Ljubljani, in sicer 2 za deželno organizacijo in 2 za krajno organizacijo. Po zaupnem shodu je sledilo predavanje dr. Ferfolje o razmerju med inteligenco in proletarijatom.

V soboto je bilo navadno predavanje ob 6. uri zvečer. Predaval je sodrug dr. Tuma o verstvu s stališča dualizma in monizma.

Iz stranke.

Zbor nemške socialne demokracije na Češkem je bil sočasno z našim zborom v Pragi. Predsedoval je poslanec Schäfer, češko socialno demokracijo je zastopal poslanec Němec. Razpravljalo se je o rešitvi narodnostnega vprašanja in o organizaciji. Govorili so o tem med drugimi sodrugi dr. Adler, dr. Renner in Seliger. Ta je zagovarjal stališče, da naj se izvede narodna avtonomija v zmislu individualne ravnopravnosti, tako da bi bil vsak Čeh in vsak Nemec na Češkem, naj biva že kjerkoli hoče, ravnopraven. (To načelo je doslej najkrepkejšo povdarjala jugoslovanska socialna demokracija za vsa država.) Poslanec Seliger je proti teritorialni razdelitvi dežele na češke, nemške in narodno mešane okraje, kakršne zahtevajo Nemci in kakršne vladni načrt predlaga. Na zboru se je zahtevala tudi demokratizacija vseh zastopstev (občinskih, krajnih in deželnih.)

Listnica uredništva.

St. Vid nad Ljubljano: Prihodnjič.

Darila.

Tiskovni sklad.

Iz Amerike nam je poslal sodrug Fran Mernuh K 412 za tiskovni sklad »Rdečega Praporja«. Sodrugi Presterl je daroval v isti namen 1 K. Lepa hvala! Sodrugi, sponinajte se tiskovnega sklada!

Volilni sklad.

Izročil nam je sodrug Prhne (nabiralna pola) K 9-60 in sodrug Jarc (nabiralna pola št. 32) K 11-40. Stalno nedeljsko omizje na Zg. Rožniku 5 K. Lepa hvala!

10 zapovedi za zdravje

lično tiskane, vpošlje poštne proste in zastonj
lekarnar 24-8

Trnkóczy v Ljubljani.

Dobijo se tudi osebno v njegovi lekarni.

BLUZE

v težki svili, volni in drugina modnim blagu, v krasnih modelih, naj-novejša modna krila, ko-stume, dežne plašče, otročje oblekoe, krstno opravo, prepdasnike, vsevrstno perilo in druga oblačila. Naj-finjše otročje kapice, klobučke, plaščke, pariške modrice, nogavice, rokavice, jopice in druge pletenine. — Fine zavratnice, naramnice, ovratnike, srajce in drugo pe-rijo za gospode priporoča največja narodna konfekcija

M. Krištofič-Bučar

Stari trg 28 Ljubljana Stari trg 28
Zunanja naročila se izvršujejo takoj in ceno. Cene radi male režije brez konkurence. 52-13

Klobuke, cilindre in čepice v najnovejših fagonah in v velikih izberah priporoča

Jvan Soklič, Ljubljana

Pod Trančo štev. 2. 52-13

Kje se dobe najboljši poljedelski stroji, kakor mlatilnice, gepeljni, sla-moreznice, čistilnice, preše za sadje i. t. d.?

Edino le pri

FR. STUPICA

v Ljubljani, Marije Terezije cesta štev. 1, Valvazorjev trg štev. 6.

In zakaj: zato, ker so dotični stroji iz najboljših tovarn sveta, najbolje sestavljeni, ker se istih proda na tisoče in tisoče komadov in se ravno radi tega, ker se jih izdeluje v velikih množinah, dobivajo po nizkih cenah. Moji stroji so povsod jako priljubljeni. — Obračajte se na mojo trgovko pri nakupu **stavbenih potrebščin**, portland-cementa, traverz, železniških šin in druge različne železnine in raznega orodja, nagrobnih križev, tehtnic i. t. d. 24-9

10-8

E. & A. SKABERNÉ

LJUBLJANA

Mestni trg št. 10.

Zaloga manufakturalnega blaga na debelo in drobno.

Telefon št. 177

52-19

L. Tomažič

zaloga piva

v Spodnji Šiški pri Ljubljani.

Gosp. gostilničarjem in p. n. slavnemu občinstvu priporočam

**zagrebaško in
:: oesko pivo ::**

Globoko izpod cene

prodajam zaradi pomanjkanja prostora: Obleke, povrhnike, zimske suknje, dežne plašče za gospode in dečke. Najmodernejša konfekcija za dame in deklice. 52-14

Konfekcijska trgovina

v Ljubljani

A. Lukič

Pred škofijo štev. 19.

Sodrug, somišljeniki!

Zahajajte le v

kavarne in brivnice, kjer je na razpolago Vaše glasilo. . . Agitirajte „Rdeči Prapor“! take gostilne

Ceno perje za postelje!

En kilogram sivega, osmukanega 2 K, napol belega K 2-80, belega K 4-—, prima puhastega K 6-—, najboljšega prima, opukanega, najlepše vrste K 8-—, puh siv K 6-—, bel K 10-—, prsni puh K 12-—, od 5 kg naprej franko.

Gotove postelje

iz gosto tkanega, rdečega, modrega, rmenega ali belega inleta (pavoline — nankinga), tuhent, 170 : 116 cm velik in dve blazini, 80 : 58 cm veliki, napolnjeno z novim, sivim, očiščenim, izdatnim in trpežnim perjem K 16-—, z napol puhom K 20-—, s puhom K 24-—, tuhent sama K 12-—, K 14-—, K 16-—, blazinice K 3-—, K 3-60, K 4-—, razposilja proti povzetju, ne vračunši zavojnino, franko od K 10-— naprej. 52-17

Maks Berger, Deschenitz, 228 (Böhmerwald). Če blago ne ugaja, se zamenj ali pa vrne denar. — Cenik zastoj in franko.

Polniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in
varnosti potovati naj se obrnejo
Simona Kmetek
v Ljubljani Kolodvorska ulica 28
Kotlovarna Pijavica dno se končata

Prva slovenska ::
:: modna trgovina

za gospode

Engelbert Skušek

Ljubljana

Mestni trg štev. 19

se najtopleje priporoča. 104-33

Kmečka delavska

gospodarska zadruga

v Dobravljah, Goriško.

Registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Ustanovljena 1. 1908.

Vino se pošilja od 56 litrov naprej po jako zmernih cenah.

Podpisano se tem potom zahvaljuje dosedanjim vinskim odjemalcem, posebno občenemu konsumnemu društvu v Ljubljani, delavskemu konsumu v Idriji, zasebnikom v Mirnu in drugod.

To priliko pa uporabi, da priporoča veliko množino še neprodanega vipavskega naravnega vina iz lastnih kleti združenih kmetov iz Dobravelj, Skrilj, Brji, Šmarji, Rihemberga, Kamanja in bližnjih vasi, vsem svojim dosedanjim in novim odjemalcem po Kranjskem, Primorskem, Štajerskem, Koroskem in drugod.

18 **Zadružno vodstvo.**

Največja zaloga,

najboljša in najcenejša trdka za naročevanje ozir. nakupovanje!

Čopičev za pleskarje, sobne slikarje, zidarje, mizarje.

Lakov, pristnih angleških za vozove.

Emajlne prevlake, pristne, v posodah po 1/4, 1/2, 1/3 in 1 kg. 104-16

Jantarjeve glazure za podo. Edino trpežno in najlepše mazilo za trde in mehke podo.

Voščila, štedilnoga, brezbarvnega in barvastega za podo; najcenejše in najboljše.

Rapidola, pripravnega za vsakovrstne prevlake.

Brunolna za barvanje naravnega lesa in pohištva.

Olje in mazilo za stroje, olje proti prahu.

Ustanovljeno 1. 1832.

Adolf Hauptmann v Ljubljani

Ustanovljeno 1. 1832.

1. kranjska tovarna oljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kleja.

Maslobo za usnje.

Oljnatih barv, priznane najboljše.

Oljnatih barv v tubah, g. dr. Schönfelda.

Firneža, prirejenega iz lanenega olja, kranjskega.

Steklarskega kleja, pristnega, zajamčeno trpežnega.

Glipsa, alabasterskega in stukaturnega.

Karbolneja, najboljšega.

Fasadnih barv za apno.

Barv, suhih, kemičnih, prstenih in rudninskih.

Kleja za mizarje in sobne slikarje.

Vzorcev za slikarje, najnovejših.